

**Pécsi Tudományegyetem
„Oktatás és társadalom”
Neveléstudományi Doktori Iskola
Nevelésszociológia Program**

Nagyné Árgány Brigitta

**A zenei előképzettség összetevőinek komplex vizsgálata óvodapedagógus és
tanító alapszakos hallgatók körében a Kaposvári Egyetemen**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezetők:

Prof. Dr. Lakner Tamás
egyetemi tanár

Dr. habil. Bertalan Péter PhD
egyetemi docens

Pécs

2019

TARTALOM

1. Bevezetés	2
2. Szakirodalmi elméleti háttér, értelmezési keret	2
2.1 Kodály útján – Kodály után	2
2.3 A téma nemzetközi kutatási háttére	4
3. A kutatás módszertana	4
3.1 A kutatás célja, relevanciája és alapadatai	4
4. Legjelentősebb kutatási eredmények	7
5. Javaslatok és további lehetséges kutatási irányok	8
6. Felhasznált szakirodalom.....	10
7. Az értekezés témájában megjelent publikációk	12

1. Bevezetés

Korunk nemzetközi és a hazai kutatási eredményei (transzferkutatások, idegtudományi kutatások) meggyőzően alátámasztják a kora gyermekkortól kezdődő, továbbá az intenzív, szisztematikusan végzett zenei nevelés sokoldalú és sokrétű fejlesztőhatását az értelmi és az érzelmi képességek területén. Az ókortól kezdve él az a felfogás, hogy a zenei nevelés feltétlenül szükséges az egészséges és harmonikus ember személyiségfejlődéséhez.

A zenei nevelésnek, mint az emberformálás egyik legkiválóbb eszközének hangsúlyozása hazánkban hosszú ideje Kodály Zoltán zenepedagógiájához köthető. A Kodály-konceptió legalapvetőbb célja a zenei anyanyelv megalapozása minél korábbi életkortól kezdve, továbbá a zenei analfabetizmus felszámolása, ez által zeneértő közönség nevelése főképp nemzeti zenei hagyományainkra, az éneklésre, mint legfőbb zenei tevékenységre és az alapfokú zenei írás-olvasás elsajátítására alapozva. Elképzeléseinek célja egyúttal, hogy a zenei nevelés pozitív hatást fejtsen ki az iskolai tanulás egyéb területeire és a személyiségfejlődésre. Napjainkra azonban a jórészt heti egy órára zsugorodott zeneoktatás során illuzórikusnak tűnhetnek e filozófia legalapvetőbb elemei. A zenei nevelés eredményességére irányuló vizsgálatok kimutatták, hogy e területen is jelentkeznek az alapképességek hatékony fejlesztésének hiányosságai. (TURMEZEYNÉ–MÁTH, 2014) A korábbi kutatások mindezt kapcsolatba hozták a pedagógusok (elsősorban a tanítók) zenei képzettségének gyengeségével.

1989 óta veszek részt a pedagógushallgatók zenei képzésében. Tapasztalatom alapján az óvodapedagógus és a tanítóképzésbe érkező hallgatók belépéskori zenei tudásszintje a felsőoktatás feladatává teszi a középfokú, illetve a zenei nevelés esetében mindenekelőtt az alapfokú oktatás hiányosságainak korrekcióját. A hallgatók zenei nevelésében e hátrányok új kihívásokat jelentenek, mivel évtizedes lemaradásokat kell bepótolni akkor, amikor intellektusuk ugyan befogadóbb a zenei ismeretekre, viszont egyes zenei képességeik fejleszthetősége életkorukból adódóan már korlátozott. A pedagógusképzés e szektorai ritkán kerülnek a kutatások középpontjába, a felsőoktatás területén kizárólag a korábbi oktatási fokok eredményességének diagnosztizálására történt néhány kutatás. A téma unikális jellegét továbbá az adja, hogy a zenei előképzettségre ható tényezők feltárására, ezeknek egy speciális oktatási környezetben való megjelenésére nemzetközi és hazai szinten sem végeztek ez idáig komplex kutatást. Az értekezésben bemutatott kutatás alapkutatás és alkalmazott kutatás, mivel a tudományos paradigmarendszerben olyan szegmenseket bonthat ki, amelyek a jelenségek lényegi alapjáról új ismereteket fogalmaznak meg és melyekre további határterületi kutatások épülhetnek. Ezen kívül a kutatás eredményei egy konkrét gyakorlati cél érdekében sokrétűen felhasználhatók.

2. Szakirodalmi elméleti háttér, értelmezési keret

2.1 Kodály útján – Kodály után

Kodály Zoltán zenei nevelésről vallott elvei az ének-zene tagozatos általános iskolákban testesülnek meg legteljesebb mértékben, így az azokban folyó szakmai munka a zenepedagógiai, ezen belül a hazai transzfervizsgálatok központi témáját képezi. A korábbi alapkutatásokat (KOKAS, 1972; BÁCSKAI E. –MANCHIN R. – SÁGI M. – VITÁNYI I., 1972; BARKÓCZI – PLÉH, 1977; LACZÓ, 1987.1991) folytatva a 2000-es évek elejétől napjainkig datálhatók azok az interdiszciplináris vizsgálatok, melyek a zenei nevelés egyéb területekre gyakorolt hatásával foglalkoznak. A 21. századtól kezdve a korszerű technikát alkalmazó és dinamikus fejlődő idegtudományi kutatások (HÁMORI, 2002; GRUHN, 2004; MILLER, 2008; OVERY, 2018; CSÉPE, 2010) a zenei nevelés hatásának feltárásában is új lehetőségeket és kutatási területeket teremtettek.

Az értekezésben felsorakoztatott transzfer- és az idegtudományi kutatásokból a kodályi elképzelések és a kutatás témájára vonatkozóan az alábbi eredmények emelendők ki:

- a zene tanulásában szerzett gyakorlottság kedvező hatást gyakorol más anyagok elsajátításánál,
- a tanárok személyisége és szakmai felkészültsége meghatározó a zene megszerettetésében,

- a zenét zenével kell tanítani,
- az eljárásmodbéli tudás (know how) sokkal helyénvalóbb a zenei megismerésben, mint a formálisan megmutatkozó (know what) tudás,
- a zenei aktivitás szerkezeti és funkcionális különbségeket idéz elő az agyban,
- a zenei képességek fejlesztésekor sok lehetőséget kell adni, illetve elegendő időt kell hagyni az élmények feldolgozására,
- a zenetanulás akkor a legeredményesebb, ha pozitív érzelmek kapcsolódnak a tanulási folyamatához.

Kodály Zoltán a „Százéves terv”¹ című írásában összefoglalását adta annak a célnak és az addig megtett útnak, melynek elérését közel egy évszázadra tervezte, s melynek során a pedagógusoknak kiemelt szerepet szánt. Nyilatkozataiban központi helyet foglalnak el azok a témakörök, melyek elképzeléseinek kiindulási alapjait, feltételeit, megvalósításának eredményeit és nehézségeit foglalják össze. Utóbbiak közül a pedagógusképzést tekintve leggyakrabban a szaktanárok, továbbá az óvó- és a tanítóképzők zenei képzése kerül előtérbe.

A felsőoktatásba érkező fiatalok zenei nevelésének eredményességével az utóbbi harminc év során a szakmai folyóiratok hasábjain több írás foglalkozott, melyek elsősorban diagnosztizálták a kialakult helyzetet (DARABOSNÉ, 1988; RÉTI, 1989; TURMEZEYNÉ, 2007) a zenei képességek vagy a létszámváltozások (KISNÉ, 2010) mentén. A nyolcvanas évek végéig az ének-zene oktatás eredményességének hiányát a nem megfelelő tantervnek, a kevés óraszámnak és a nem megfelelően képzett tanároknak tudták be. A kilencvenes évek kutatásait elsősorban a kodályi koncepció megvalósulása körüli viták jellemezték, majd a 2000-es éveket követően más aspektusok is előtérbe kerültek (TAKÁCS, 2001; DOHÁNY, 2013). Napjainkban az előrelépés útjainak keresésére helyeződött a hangsúly, melyben az átélt élmények, továbbá az elsajátítási motiváció került a középpontba. (JANURIK, 2007)

2.2 A zenei előképzettség összetevői a tantervek tükrében – európai kitekintéssel

Az értekezésben körvonalazott zenei előképzettség része a közoktatás különböző fokain és intézményrendszereiben elsajátított, illetve a szűkebben és tágabban vett környezetből, valamint az önképzésből származtatható különböző mennyiségű és minőségű tudás.

Vajon a közoktatás fokait végig járva a jelen kor hallgatóinak többsége milyen zenei életutat tudhat magáénak az iskolai tanulmányokból?

Az alaptantervek bevezetésével párhuzamosan jelentek meg a zenepedagógiai szakirodalomban az azokat értelmező publikációk, melyek közül L. Nagy Katalin és Fehér Anikó elemzéseit világitanak rá leginkább a zenetanítás kihívásaira. (L. NAGY, 1996a. és 1996b. 2002, 2004a. és 2004b; FEHÉR, 2009) Az értekezés kutatásaiban részt vevő hallgatók legnagyobb része az 1995-ben megjelenő Nemzeti Alaptantervre alapozottan szerezte alapfokon zenei előképzettségét, mely főképp deklaratív tudást eredményezhetett.

A dolgozatban említett európai országok zeneoktatásának felépítésében megtalálhatók a hazai zenei neveléshez hasonló tartalmak, oktatási formák, más-más hangsúllyal és időkerettel. Az egyes országok zenei nevelését ugyanakkor több egyéb tényező is alakíthatja (például: az eltérő iskolaszervezet). A felsőoktatást tekintve az egyes európai országokban az alapfokú és a középfokú zenei nevelést egyaránt tanárok végzik, speciális zenei tanárképzésre alapozva, ezért sem mondható, hogy az európai fiatalok azonos alapokat kapnak e területen. (QUILES – DOGANI, 2011)

¹ Kodály Zoltán írása, a Százéves terv, 1947-ben jelent meg az Énekszó folyóirat hasábjain, majd később a Viszszatekintés I. című kötetben.

2.3 A téma nemzetközi kutatási háttere

A leendő pedagógusok zenei előképzettségével kapcsolatos nemzetközi kutatások jórészt eltérő közoktatási rendszerekre épülve, változatos kutatási módszereket alkalmazva, sokszínű megközelítésben jelennek meg a külföldi szakmai publikációkban, ugyanakkor a téma jelenleg nem tartozik a széles körben vizsgált zenepedagógiai területek közé.

E kutatások kiindulási pontjai több esetben hasonlóak jelen értekezés témájához vagy azt jól kiegészíthetik. Eredményeik szerint az alapfokú zenei oktatás kevésbé eredményes voltának oka egyrészt a tanítók gyenge zenei képzettsége (GIFFORD, 1993; ÖZMENTEÚA – GÜRGENB, 2010), másrészt a pedagógusképzésben a művészeti órákra szánt időkeret csökkentése, míg ezt a hallgatók magabiztoságának és önbizalmának hiányával és gyenge, minimális zenei előképzettségével magyarázzák. (HOLDENLAND – BUTTON, 2006; KOUTSOUPIDOU, 2010; RUSSELL – BOWIE, 2010; SUŠIĆ, 2018) A változatos kutatási módszerek bizonyítják, hogy a zenei nevelés eredményessége különböző egyéb tényezők kölcsönhatásai által befolyásolt. A problémák megoldására tett javaslatok pedig több új perspektívát tárnak fel, minden esetben jelentősen túlmutatva az adott probléma diagnosztizálásán.

3. A kutatás módszertana

3.1 A kutatás célja, relevanciája és alapadatai

A kutatás célja a zenei előképzettség összetevőinek, az azt differenciáló háttérváltozóknak és a közöttük lévő kapcsolatoknak a feltárása a pedagógusképzés adott területén, továbbá a vizsgálatokban részt vevő hallgatók zenei előképzettségében megjelenő tendenciák összegzése. Az eredmények tükrében javaslatok és kutatási irányok megfogalmazása az ezen alapszakokon tanulmányaikat folytatókkal való több éves zenepedagógiai munka hatékonyságának növeléséhez, hosszabb távon pedig a pedagógusképzés minőségi fejlesztéséhez, valamint tudományos paradigmarendszerének megújításához. A kutatási cél eléréséhez kapcsolódó vizsgálatok hozzájárulhatnak továbbá a pedagógusképzőkben hasonló tendenciákkal találkozó pedagógiai gyakorlat szemléletének alakításához, a vizsgálati eredmények alátámaszthatják a gyakorlatban tapasztalt jelenségek relevanciáját, ezáltal támogathatják és elősegíthetik a zenepedagógia területén folytatott kutatások további minőségi fejlődését.

E kutatási cél megfeleltethető a pedagógiai kutatások által elvárt célkitűzéseknek, mivel a kutatási eredmények széles körben hozzájárulhatnak az oktatás-nevelés eredményességének növeléséhez egy, jelenleg a kutatások látókörébe kevésbé kerülő részterület összefüggéseinek tervszerű, rendezett módon történő komplex feltárásával, kritikus értelmezésével és elemzésével. (FALUS, 2004)

Kutatói kérdések

A kutatási célhoz kapcsolódó kutatói kérdések:

K1 Hogyan jellemezhető a tanító- és óvodapedagógus képzésre jelentkezők zenei képességeinek fejlettségi szintje?

K2 Milyen tendenciák figyelhetők meg a nappali tagozatos óvodapedagógus hallgatók esetében e területen a képzés elején?

K3 Melyek a tanító és az óvodapedagógus képzésben részt vevő hallgatók zenei előképzettségének főbb összetevői, milyen kapcsolatok mutathatók ki ezen összetevők között, továbbá az egyes összetevőket mely háttérváltozók milyen hangsúlyozottsággal alakíthatják?

A kutatási cél megvalósításához és a kutatói kérdések megválaszolásához induktív, ezen belül leíró (K1 és K2) és összefüggés feltáró (K3) kutatási stratégiát alkalmaztam. Az adatok gyűjtése és elemzése kvantitatív és kvalitatív kutatási módszerekkel történt. (1. sz. táblázat) A kvantitatív kutatás során nyert adatok elemzése matematikai statisztikai módszerekkel, az IBM SPSS Statistics 22 program és a Microsoft Word 2010 Excell Program segítségével valósult meg, míg a kvalitatív kutatási eredmények feldolgozására a tartalomelemzés módszerével került sor.

A kutatás időintervallumát tekintve több szakaszban zajlott. A vizsgálati területek kiválasztásakor elsődleges szempont volt, hogy a vizsgált témakörök minél komplexebb megközelítése valósuljon meg a kutatói kérdések mentén. A vizsgálatokba a hallgatók széles körét be kellett vonni, mely a kutatás időben való kiterjesztését jelentette.

A mintavétel során a széles spektrumú vizsgálati kör miatt több minta bevonására került sor. A legkisebb minta a képességfelmérés, míg a legnagyobb a kérdőíves felmérés esetében volt.

Legtöbb adat az alkalmassági vizsgálatok elemzésekor jelent meg.

1. sz. táblázat: A kutatói kérdésekhez kapcsolódó kutatási módszerek, kutatási intervallumok, bevont hallgatói létszámok és az elemzett dokumentumok összefoglaló táblázata (saját készítésű táblázat)

<i>Kutatói kérdés száma</i>	<i>A kutatási módszer megnevezése</i>	<i>A kutatás intervalluma (év)</i>	<i>A kutatás elemszáma(n) és a kutatásba bevont évfolyamok</i>
K1	dokumentumelemzés: alkalmassági vizsgálatok elemzése, összehasonlítása	2006.2007. 2008.2009. 2011.2012.	950 db
K2	zenei képességek felmérése	2011.szeptemberétől 2012. márciusáig	46 fő I.
K3	pilotkutatás: kérdőíves lekérdezés	2009.2011.	78 fő I.
	kérdőíves vizsgálat	2015.	278 fő I.II.III.IV.
	„A zene és én” címmel esszé íratása javasolt szempontokkal	2012.2014. szeptember	78 fő I.

A kutatások helyszíne minden vizsgálatra vonatkozóan a Kaposvári Egyetem volt.

Az adatgyűjtés eszközeként hivatalos dokumentumokat használtam fel, kérdőíves felmérést készítettem, tematikus esszékérdéseket fogalmaztam meg, továbbá a bemenet méréséhez zenei képességfelmérő tesztet állítottam össze és alkalmaztam.

A vizsgálati területek az alábbiak szerint épültek fel és kapcsolódtak egymáshoz:

A képzésbe való bekerülés előtti zenei felkészültségről legpontosabb információt az alkalmassági vizsgálatokból kaphatunk. E dokumentumok elemzését mélyítik el az elsőévesek körében végzett vizsgálatok, melyek egy adott csoporton való sokrétű, pályaközpontú zenei alapképesség felmérést mutatnak be. Mindezen kutatásokkal párhuzamosan zajlott a képzésben bent lévő hallgatók zenei előképzettséggel kapcsolatos kérdőíves vizsgálata. A kvantitatív vizsgálatok adatainak kiegészítésére és mélyebb megközelítésére tematikus esszé íratására került sor.

Az első kutatói kérdés vizsgálata során a kötelező ének-zenei alkalmassági vizsgák hivatalos dokumentumainak kvantitatív elemzésére és az adatok többszintű összevetése történt az alábbi szempontok alapján:

- az alkalmas és a nem alkalmas jelentkezők aránya az adott években az összes, vizsgán megjelent jelentkezőhöz képest,
- a jelentkezők zenei képességi szintjének mértéke,
- a zenei képességi szintek megoszlása a sikeres alkalmassági vizsgát tett jelentkezők esetében, az ezekből kiolvasható tendenciák az évek összevetésekor.

Az egyes vizsgált évek adatait e szempontoknak megfelelően csoportosítottam, táblázatokban ábrázoltam és a vizsgálati szempontoknak megfelelően egyre differenciáltabban elemeztem. Ezt követően megfogalmaztam azokat a fő tendenciákat, melyek a jelentkezők zenei képességeinek megoszlását jellemzik a vizsgált évek vonatkozásában.

A második kutatói kérdés vizsgálata az elsőéves, nappali tagozatos óvodapedagógus hallgatók zenei alapképességeinek felmérésével történt, melynek során az Erős Istvánné és kollégái által kidolgozott írásbeli és szóbeli zenei tesztek közül (ERŐS, 1993) a képesítési követelményekhez, illetve a Forrai Katalin által megfogalmazott elvárásokhoz kapcsolódó, többféle zenei kompetenciát lefedő feladattípusokat alkalmaztam. A feladatok mindegyikét minden hallgató esetében rögzítettem, majd számítógépre vittem. Az értékelőlapokon egy adott hallgató minden egyes feladattípusra vonatkozó eredménye megjelent feladatonként, majd összesítve. Az eredményeket kategóriákra osztottam, majd szintenként és feladattípusonként elemeztem.

A harmadik kérdéskör vizsgálata egy pilotkutatásra alapozva, nagyobb mintán lekérdezett kérdőíves vizsgálattal, továbbá az elsőéves nappali tagozatos óvodapedagógus hallgatók által írott esszék tartalmának elemzésével történt. A kérdőíves felmérés során a kérdőíveket a hallgatók megadott időpontban, papír alapon, anonim módon töltötték ki. A kapott vizsgálati eredmények feldolgozása során egyváltozós és többváltozós elemzéseket végeztem, a leíró statisztikai próbák mellett Khi – négyzet próbát, Fisher-exact tesztet, kétmintás T próbát és varianciaelemzést alkalmaztam a változók közötti kapcsolatok vizsgálatára. Átlag, középérték, minimum és maximum érték számítását a zeneiskolai tevékenység és az énekkari tevékenység időtartamának esetében használtam. A kifejtendő kérdésekre adott válaszoknál tartomelemzést végeztem, mely során a válaszokból kitűnő tendenciákat és gyakoriságot emeltem ki, illetve kategorizáltam a kapott eredményeket az adott vizsgálati területre vonatkozóan. (NÁDASI, 2011) A kérdések egy része kategorikus, míg más része folytonos változókat tartalmazott. Több kérdéshez kértem az adott válaszok indoklását, a hallgatók önálló véleményét a kérdéskörrel kapcsolatban. A vizsgálati eredmények összefoglalásakor kiemeltem, majd erősségük alapján csoportosítottam a zenei előképzettséget meghatározó kapcsolatokat. A kérdőív a válaszok mozgástere szerint zárt és nyitott, továbbá e kettő ötvözetét megjelenítő kérdéseket tartalmazott.

A kérdések egymásra épülését a következő kérdéscsoportok biztosították:

- szociodemográfiai adatok: a kutatáshoz kapcsolódó alapadatok (1 - 18. kérdés),
- az alapfokú iskolai ének-zenei tanulmányokra vonatkozó kérdések (19-23. kérdés),
- a középfokú iskolai ének-zenei tanulmányokra vonatkozó kérdések (24-26. kérdés),
- a zenei előképzettséghez köthető egyéb kérdések, úm.: kedvelt népdal, zeneszerző, koncertre járás (27-30. kérdés),
- a tanórán kívüli zenei nevelésre vonatkozó kérdések (31 – 36. kérdés),
- a leendő hivatással kapcsolatos néhány képesség és attitűd szubjektív megítélésére, a szabadidős tevékenységekre, illetve az eddigi legmeghatározóbb zenei élményre vonatkozó kérdések (37-44. kérdés).

A kvantitatív vizsgálatok során kapott adatok kiegészítésére, a zenéhez, a zenei neveléshez kötődő személyes viszony és hozzáállás mélyebb megközelítésére kvalitatív módszert használtam, tematikus esszét írtattam „*A zene és én*” címmel, melynek során az alábbi témaköröket javasoltam érinteni:

1. Eddigi zenei neveltetésem
2. Zene a családban.
3. Zene a mindennapjaimban.
4. Zene az ünnepnapokon.

4. Legjelentősebb kutatási eredmények

A kutatás eredményei az első kutatói kérdéshez kapcsolódóan legnagyobb részükben unikálisnak tekinthetők, mivel a téma értelmezési keretében felsorakoztatott szakirodalmakat új szempontból közelítik meg: a képzésekre jelentkező hallgatók zenei előképzettségét diagnosztizálják, új megközelítésként az alkalmassági vizsgákon nyújtott hallgatói teljesítmények többszintű elemzéséből kiindulva.

Tendencia e vizsgálatokból kiindulva, hogy az alkalmassági vizsgán megjelenő, „alkalmas” hallgatók egyre jelentősebb hányada a legminimálisabb szinten elvárt zenei készségszintet teljesíti.

A második kutatói kérdéshez új megvilágításba helyezhetik és differenciáltabban közelítik meg az e kérdéskörben megtalálható kutatásokat. A vizsgálatba bevont hallgatók összesített eredményei több területen jóval a „közepesen fejlett” képességű kategória alatt (közel 50%), kevesebb területet érintve az felett (alig több mint 10%) helyezkednek el. Az alapképességek közül a leggyengébbnek a zenei hallás esetében a hangközök és a dallamok visszaéneklése, a zenei olvasás területén a kottáról való éneklés, a zenei közlés területén pedig a kottairás mutatkozott. Az erősségek közé a ritmushallás területe, illetve a ritmussorok reprodukciója sorolható.

Az eredmények azt mutatják, hogy a képzésbe az adott időszakban bekerülő hallgatók zenei alapképességei a minimális teljesítmények felé orientálódnak.

A harmadik kutatói kérdéshez kapcsolódóan a vizsgált mintán bebizonyosodott, hogy *a közoktatás fokozatai közül az alapfokú oktatásnak van meghatározó szerepe a zenei előképzettség alakulására.* Ez nem kizárólag az adott zenei anyag elsajátításában mutatkozott meg, hanem az ének-zene órák kedveltségében, az adott órákon a zenei tevékenységek közül az éneklés elsődlegességében, a tanórán kívüli zenei tevékenységek folytatásában is. *Az eredmények alapján kimutatható a kapcsolat az ének-zene tárgy kedveltsége és a zenei élmény megléte között: az ének-zene tárgyat jobban kedvelők nagyobb arányban rendelkeznek zenei élménnyel.* A korábban zeneiskolába járók között sokkal magasabb volt azok aránya, akik az ének-zene tárgy kedveltségi skáláján a legmagasabb fokozatot jelölték meg, tehát *a két terület szoros kölcsönhatásban áll egymással, azaz az ének-zene tárgy kedveltsége és a zeneiskolai tanulmányok között erős kapcsolat van. Egyértelműen megállapítható továbbá az ének-zene tárgy kedveltsége és az énekkari tevékenység folytatása közötti kapcsolat, melynek erősségében jelentős szerepe van a karénekekhez köthető közösségi élményeknek.*

A középiskolai ének-zene oktatással kapcsolatban az eredmények megerősítik a tárgy népszerűségének alacsony mértékét. Az eddig feltárt összefüggéseket kiegészítve azzal, hogy a tárgy népszerűtlenségének okaiként legnagyobb gyakorisággal *az elméleti ismeretek túlsúlya* jelent meg, melyet *a tanár személyisége* követett. *Az eredmények tükrében kimutatható továbbá, hogy a zenei tevékenységek aránya jelentősen megváltozik az iskolai fokozatokon előrehaladva, mely tendencia részben igazolhatja az ének-zene tárgy presztízsének csökkenését, különösen a középiskolai oktatás területén.*

A kvalitatív vizsgálat során kapott hallgatói vélemények megerősítették és kiegészítették a kérdőíves felmérés eredményeit: a hallgatók leginkább zenei élményeikről számoltak be, melyeknek legjelentősebb része szintén az alapfokú oktatáshoz és az alapfokú művészetoktatáshoz kapcsolódott.

A tanórán kívüli zenei neveléshez köthető további unikális kutatási eredmények közül a szakirodalmi háttérrel való kontextusban kiemelendők a következők:

- A volt zeneiskolások körében jóval magasabb a zenei élménnyel rendelkezők aránya.
- A rendszeres koncertlátogatók nagy többsége zeneiskolai és/vagy énekkari előképzettséggel rendelkezik.
- Erős a kapcsolat a zeneiskolai tanulmányok és a kedvelt klasszikus zeneszerző megléte között.
- A zeneiskolai tevékenység magas arányban kapcsolódik az alapfokú énekkari tevékenységhez, továbbá a két tevékenység között hosszú távú időtartam esetén mutatható ki még erőteljesebb kapcsolat.

- A zeneiskolai tanulmányok nagyobb magabiztosságot jelentenek az éneklési képességet, a biztosabb kottaolvasási képességet és a szakhoz szükséges zenei előképzettséget tekintve.
- Az énekkari tevékenység hatása a koncert látogatási szokásokra hosszú távú énekkari munka eredményeképpen mutatható ki.
- A hosszú távon folytatott énekkari tevékenység nagyobb magabiztosságot eredményez a népdalok eléneklésének képességében, a kottaolvasásban és a szakhoz szükséges zenei előképzettség magasabb szintű megítélésében.
- Az énekkari tevékenység folytatása jelentősebb és differenciáltabb hatással bír a zenei előképzetségre több változó esetében is, mint a zeneiskolai tanulmányok folytatása.

A legerősebb kapcsolatok közül ($p < 0,001$) három az énekkari tevékenységhez (kottaolvasás, népdaléneklés, tárgy kedveltsége), kettő pedig a zeneiskolai tanulmányok folytatásához (klasszikus zenei koncert látogatása, zenei élmények) köthető.

A közvetlen családi környezet tekintetében kapcsolat mutatható ki a szülők legmagasabb iskolai végzettsége és a gyermek zeneiskolai tevékenysége között.

Kapcsolat mutatható ki továbbá a zeneiskolai tanulmányok és a között, hogy a hallgató az alapfokú tanulmányai során mely településtípus lakója volt. A lakóhely településtípusa meghatározó lehet a klasszikus zenei koncertek látogatottságát tekintve is: azaz jelen vizsgálat alapján minél nagyobb településen lakik az egyén, annál nagyobb valószínűséggel látogat klasszikus zenei koncerteket. Nem mutatható ki ugyanakkor szignifikáns kapcsolat az alapfokú énekkari tevékenység és az alapfokú lakóhely településtípusa között. Ez azért mondható jelentős eredménynek, mert alátámasztja a karénekről megfogalmazott kodályi gondolatokat.

A kvantitatív vizsgálatok alapján a testvérek száma, a szülők/rokonok hivatásos zenészi foglalkozása, vagy amatőr művészeti tevékenysége, az önképzés, továbbá a más művészeti területtel való foglalkozás nem gyakorol jelentős hatást a zenei előképzettségre.

A hallgatók zenéhez való hozzáállása alapvetően pozitív, mindannyian fontosnak tartják szakjuk szempontjából a zenei nevelést. Ezen kívül többen említették koncertélményeiket és saját zenei tevékenységüket. A kvalitatív vizsgálateredményei megerősítették, hogy többségük pozitív emlékeket őriz zenei neveltetésével kapcsolatban, főképp a zenélés aktív formáit tekintve.

A kvantitatív vizsgálatok eredményeit alapul véve és több szinten vizsgálva megállapítható, hogy a vizsgálatban részt vevő hallgatók zenei előképzettségét több tényező határozza meg, melyek egymáshoz való kapcsolata és kölcsönös egymásra hatása matematikai statisztikai módszerekkel vizsgálva kimutatható. Mint ahogy az is, hogy a zenei előképzettséghez kapcsolódó háttérváltozók kölcsönhatása jelentős befolyást gyakorolhat az adott egyén zenei képzettségének alakulására és zenei neveléshez való attitűdjére. A közölt kutatási eredmények alapul szolgálhatnak a pedagógusképzés e területén a zenei képzés minőségi megújításához, azon eljárások és módszerek megtalálásához és alkalmazásához, melyekkel a hallgatók zenei előképzettségéből származó erősségei és gyengeségei hatékonyan kezelhetők.

5. Javaslatok és további lehetséges kutatási irányok

Az alapfokú oktatás során az aktív, együttes zenélés, változatos zenei tevékenységek és zenei élmények megtapasztalása, a zenei önkifejezés előtérbe helyezése mindvégig lényeges szempont és módszertani elv kellene, hogy legyen, mert ezzel lehetne megalapozni a tanulók zenei neveléshez való pozitív hozzáállását. Fontos továbbá az éneklésnek, mint elsődleges aktív zenei tevékenységnek a közép-pontban maradása, az elméleti ismeretek túlsúlyának kerülése és az ismereteknek a gyermekek személyiségéhez közel álló, élményközpontú átadása. Az eredmények alapján az alapfokú oktatásnak kiemelt szerepe van a zenei anyagok (pl. népdalok) elsajátításában. Ugyanakkor fokozottabban törekedni kellene a tiszta éneklés szorgalmazására és a pontos dalismeretre, a megismert dalok folyamatos és

tervszerű, tudatos és változatos gyakorlására. Fontos lenne ezen az iskolafokozaton szorgalmazni az énekkarok létrejöttének és folyamatos, az iskolai életben való megjelenésének jelentőségét, továbbá a zeneiskolás tanulóknak az énekkari munkába való bevonását, mivel az eredmények alapján a két terület jelentősen képes egymást, így a kialakuló zenei előképzettséget erősíteni.

Az eredmények alapján az alapfokú művészetoktatás nagy hatással bír a zenei élmények meglétére, ezért ajánlott lenne ennek az értéknek a megőrzése és gazdagítása. A kisebb lélekszámú településeken élők ugyanakkor a zeneiskolai oktatáshoz kevésbé férnek hozzá. E probléma orvoslására egyrészt lehetőség lehet a művészeti nevelést támogató iskolai szemléletmód előtérbe kerülése, másrészt a zenével foglalkozó szakemberek aktívabb bevonása.

A középfokú oktatás esetében az elméleti ismeretek túlsúlya az ének-zene tárgy népszerűtlenségének egyik fő tényezője. Mindenképp érdemes lenne ez irányban alapkutatásokat végezni, melyek során az iskolai munkát szabályozó dokumentumok tartalmának, céljának és a tudástranszfer formáinak újragondolása lehetne időszerű, a jó gyakorlatok elemzésével és közkinccsé tételével, ebben az élményeken alapuló oktatási szemlélet fokozottabb előtérbe helyezésével. Ez jelenthetné egyrészt a középiskolában működő énekkarok erősítését, másrészt olyan kezdeményezések felkarolását, melyek az aktív éneklésen kívül a zenélés és az önkifejezés más formáit és színtereit is megjelenítik, akár a társművészetekkel összefogva.

A felsőoktatásban az alkalmassági vizsgák és a képességfelmérés kapcsán feltárt problémakörök jelentős része más alapszakokon, egyéb alapképességekkel kapcsolatosan is felmerül, így rendszerintű gyengeséget is megjeleníthet, mely hosszú távon veszélyeztetheti a képzés minőségét. Ezt megelőzendő, a beiskolázás előtt az alaposabb felkészülést támogathatná az alkalmassági vizsgára felkészítő tanfolyamok, továbbá az elő alkalmassági vizsga szorgalmazása azok számára, akik a pedagóguspályák e területeire készülnek. A vizsgálat eredményei alapján több olyan zenei képességterület meghatározható, melyeknek fokozottabban szakma specifikus, rendszeres gyakorlással, kiscsoportos formában történő fejlesztése a képzés kezdetétől indokolt lehet.

A tantervek kurzusainak kialakításánál lehetőség adódik az alkalmassági vizsgán tapasztalt fő tendenciákat alapul véve a hallgatók zenei alapképességeinek folyamatos fejlesztésére, a zenei alapismeretek szintetizálására, az adott szakra differenciált tartalommal. Mindezzel párhuzamosan ösztönözni szükséges őket a választható kurzusokon való minél aktívabb részvételre (pl.: kórus kurzusok, kreatív művészeti tevékenységek). Hangsúlyozva, hogy ezek a kurzusok elsősorban az önkifejezés és a közös alkotás élményét kínálják számukra a művészeti kifejezőeszközök gazdag tárházát felvonultatva. Támogatni és szorgalmazni lehet továbbá a zenével kapcsolatos önszerveződő tevékenységeket (úm.: teadélutánok, kamarakonzertek). A zenei nevelés további alternatívái lehetnek a filmklubok, a koncertlátogatások és a mindezekben kapott élmények feldolgozása. Az internet világában élve igyekezzünk annak használatát szorgalmazni (pl.: telefonos applikációk, zenei oktatóanyagok, okos telefonok, az önálló tanulást segítő online felületek). Az alapozó tárgyak lezárását követően egyre gyakrabban kerülhet alkalmazásra egy-egy hosszabb időszak lezárásaként portfólió készítése, továbbá egy-egy kurzus anyagához kapcsolódva tematikus projektek létrehozása, mely értékelési formák támogatják az egyéni tanulási utakat.

A művészeti és szakmai munka hatékonyságát fokozhatná e területen a korábban meglévő szakmai hálózatok újjászerveződése és erősítése. Ez által növekedhetne az együttműködések lehetőségeinek köre, a meglévő tudományos kapacitás felmérése és aktivizálása, a kutatási hálózatok és eredmények szélesebb körben való létrehozása és terjesztése a felsőoktatás e területének vizsgálatával összefüggésben.

Mindezen törekvések összhangba hozhatók lehetnének a legújabb és legkorszerűbb kutatási trendekkel, melyek eredményei kiemelten hangsúlyozzák az ének-zenéhez kapcsolódó pozitív attitűd kialakításának, a zenei nevelés transzferhatásának fontosságát, továbbá a módszertani kutatások szükségességét. (JANURIK, 2018)

6. Felhasznált szakirodalom

- Bácskai Erika – Manchin Róbert – Sági Mária – Vitányi Iván 1972. *Ének-zenei iskolába jártak...* Zeneműkiadó, Budapest
- Barkóczi Ilona – Pléh Csaba 1977. *Kodály zenei nevelési módszerének pszichológiai hatásvizsgálata.* Kodály Zoltán Zenepedagógiai Intézet – Bács Megyei Lapkiadó Vállalat, Kecskemét
- Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe.* 2004. Szerk.: Falus Iván. Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- Csépe Valéria 2010. *Az „agyfényesítő” zene.* In: Mindennapi Pszichológia. 2010/1. szám 7-10.
- Darabos Ferencné 1988. *Főiskolai helyzetjelentés egy felmérés alapján.* In: Az ének-zene tanítása. A Művelődési Minisztérium módszertani folyóirata. XXXI. évfolyam, 1988/3. szám 105-108.
- Dohány Gabriella 2013. *A zenei műveltség és az ének-zene tanulásával kapcsolatos háttérváltozók összefüggéseinek empirikus vizsgálata a középiskolás tanulók körében.* PhD értekezés, Szeged http://doktori.bibl.u-szeged.hu/1943/1/Disszertacio_dohany.pdf 2018.05.10.
- Erős Istvánné 1993. *Zenei alapképesség: a zenei alapképesség fejlődése 3-23 éves korban.* Akadémiai Kiadó, Budapest
- Falus Iván 2004. *Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe.* Műszaki Könyvkiadó, Budapest
- Fehér Anikó 2009. *Ki mire tanítható? (Kell-e rendszerváltás a zeneoktatásban, avagy „Hej, nem szeretem az idők járását...”)* In: Parlando, 2009. 50. évf. 6. sz. <http://www.parlando.hu/2009-6-05-FeherAniko.htm> 2018.10.28.
- Fodorné Sulyán Andrea 2005. *A zenei nevelés pszichológiai hatásvizsgálata az általános iskola hatodik évfolyamában.* Nádasy Akadémia szimpóziumok 2005-ben 89-91.
- Forrai Katalin 2016. *Ének az óvodában.* Móra Kiadó, Budapest
- Hámori József 2002. *Az emberi agy és a zene.* In: Hang és lélek; Új utak a zene és társadalom kapcsolatában; Zenei nevelési konferencia.2002. Magyar Zenei Tanács
- Gifford, Edward 1993. *The Musical Training of Primary Teachers: Old Problems, New Insights and Possible Solutions.* British Journal of Music Education, Volume 10 Issue 01 March 3 – 46.
- G. Riggs, Ronald 1947. *A Survey of the Musical Background of Students Attending the St. Cloud State Teachers College.* (Forrása: Internet, PDF file-ban tölthető le, nincs URL, letöltés ideje: 2018.10.28.)
- Wilfried, Gruhn 2004. *Neurodidaktika – egy új tudományos trend a zenei nevelésben.* (fordította: Laczó Zoltán) In: Parlando 2004. 6. sz. <http://www.parlando.hu/Gruhn.html> 2014.03.12.
- Holdenland, Hilary – Button, Stuart 2006. *The teaching of music in the primary school by the non-music specialist.* British Journal of Music Education. Volume 23 Issue 1, 23–38 <http://dro.dur.ac.uk/1974/1/1974.pdf?DDD29+ded4ss> 2017.09.20.
- Janurik Márta 2018. *Az ének-zene oktatás megújulásának lehetőségei.* In: Magyar Tudomány 179 (2018) 6, 818-825.
- Janurik Márta 2007. *Áramlatélmény az iskolai ének-zeneórákon.* Magyar Pedagógia, 4. sz. 295–320. Új Pedagógiai Szemle, 7. sz. 47–64.
- J.A. Rodríguez – Quiles y García – Konstantina Dogani 2011. *Music in schools across Europe: analysis, interpretation and guidelines for music education in the framework of the European Union.* In book: Music Inside and Outside the School, Series: Baltische Studien zur Erziehungs- und Sozialwissenschaft, Publisher: Frankfurt am Main, Editors: Airi, Liimets and Marit, Mäesalu, 95-122 https://www.researchgate.net/publication/235935364_Music_in_schools_across_Europe_analysis_interpretation_and_guidelines_for_music_education_in_the_framework_of_the_European_Union 2018.10.29.

- Kis Jenő Kálmánné dr. Kenesei Éva 2010. *Változások a tanító szakos hallgatók zenei tanulmányjaiban és műveltségében*. Doktori (PhD) értekezés, Veszprém
http://konyvtar.uni-pannon.hu/doktori/2010/Kis_Jenone_dissertation.pdf 2017. 05.20.
- Kokas Klára 1972. *Képességfejlesztés zenei neveléssel*. Zeneműkiadó, Budapest
- Koutsoupidou, Theano 2010. *Self-Assessment in Generalist Preservice Kindergarten Teachers' Education: Insights on Training, Ability, Environments, and Policies*. Arts Education Policy Review Volume 111 Issue 3 105–111
<https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10632911003626937> 2017.09.17.
- Laczó Zoltán 1991. *Expressiveness as One of the Musical Abilities?* In: Canadian Music Educator. Special ISME Research Edition, Vol. 33. 105-110.
- Laczó Zoltán 1987. *The First Measurement of the effectiveness of the Kodály-concept in Hungary Using the seashore-Test*. In: Council for research in Music education. Spring. Bulletin No. 91. 87-96.
- L. Nagy Katalin 2004a. *A keresztntantervi kompetenciák fejlesztésének lehetőségei az ének-zene területén I*. Új Pedagógiai Szemle 2004 február <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00079/2004-02-ta-LNagy-Keresztntantervi.html> 2015. 08. 17.
- L. Nagy Katalin 2004b. *A keresztntantervi kompetenciák fejlesztési lehetőségei az ének-zene területén II*. Új Pedagógiai Szemle. - 54. évf. 3. sz. 36-51. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00080/2004-03-ta-LNagy-Keresztntantervi.html> 2018.10.25.
- L. Nagy Katalin 2009. *Az ének-zene tantárgy helyzete egy kérdőíves felmérés tükrében*.
<http://ofi.hu/az-enek-zene-tantargy-helyzete-egy-kerdoives-felmeres-tukreben> 2018.10.27.
- L. Nagy Katalin 2002. *Az ének-zene tantárgy helyzete és fejlesztési feladatai*. In: Új Pedagógiai Szemle 2002 52. évf. 11. sz. <http://epa.oszk.hu/00000/00035/00065/2002-11-hk-LNagy-Enek.html> 2018. 10.28.
- L. Nagy Katalin 1996a. *Zene és pedagógia*. In: Új Pedagógiai Szemle. 46. évf. 12. sz. 37-49.
- L. Nagy Katalin 1996b. *Zenei nevelés -2000: kihívások előtt az ezredforduló zenetanítása*. In: Iskola-kultúra. 6. évf. 12. sz. 3-11.
- Miller, Greg 2008. *Music Builds Bridges in the Brain*.
<http://www.sciencemag.org/news/2008/04/music-builds-bridges-brain> 2016.02.26.
- Nádasi Mária 2011. *Dokumentum- és tartalomelemzés*. In: Bevezetés a pedagógiai kutatás módszereibe. Műszaki Könyvkiadó Kft., Budapest, 263-281.
https://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/.../2011_0001_531_pedagogia.pdf 2018.08.10.
- Overy, Katie 2018. *A zenei agy: Tanulás és memória*. In: Magyar Tudomány 179 (2018)6, 826-830.
- Özmenteúa, Sabahat – Gürgenb, Elif Tekin 2010. *Pre-school and elementary school pre service teachers' learning outcomes for music*. Procedia Social and Behavioral Sciences Volume 9 444–449 <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042810022834> 2017. 09.14.
- Réti Anna 1989. *Az alkalmassági vizsgáról*. In: Az ének-zene tanítása. A Művelődési Minisztérium módszertani folyóirata. XXXII. évfolyam, 1989/4. szám 145-146.
- Russell-Bowie, Deirdre 2010. *Cross-national Comparisons of Background and Confidence in Visual Arts and Music Education of Pre-Service Primary Teachers*. In: Australian Journal of Teacher Education, Volume 35 Issue 4 July 64-78. <http://ro.ecu.edu.au/ajte/vol35/iss4/5> 2017. szeptember 15.
- Sušić, Blaženka Bačlija 2018. *Preschool Teachers' Music Competencies Based on Preschool Education Students' Self-Assessment*. Croatian Journal of Education Vol.20; Sp.Ed.No.1/2018, 113-129.
- Takács Viola 2001. *Tantárgyi attitűdök struktúrája*. Magyar Pedagógia, 101, 3. 301-308.

- Turmezeyné Heller Erika 2007. *A tanító- és óvodapedagógus-képzésbe belépő hallgatók zenei hallásának vizsgálata*. In: Pedagógusképzés, 5. évf. 1–2. sz. 85–96.
- Turmezeyné Heller Erika – Máth János 2014. *A zenei írás-olvasási képesség fejlődésének longitudinális vizsgálata 2-8. osztályosok körében*. Műhelytanulmányok, műhelydokumentumok. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége

7. Az értekezés témájában megjelent publikációk

Magyar nyelvű közlemények

Az óvodapedagógus hallgatók zenei előképzettségének vizsgálata és zenei képzésük kihívásai egy komplex vizsgálat tükrében a Kaposvári Egyetemen pp. 381-389. In: Josip, Lepas; Czékus, Géza (szerk.) *A módszertan oktatásának hatékonysága az óvodapedagógusok és az osztálytanítók minőségesebb képzésében [The Influence of Teaching Methodology on the Quality of Teacher and Pre-school Teacher Training] [Efekti nastave metodike na kvalitetnie obrazovanje ucitelja i vaspitaca]* : 4. Nemzetközi Módszertani Konferencia: Tanulmánykötet [4th International Methodological Conference Collection of Proceedings] [Zbornik Radova 4. Medunarodne Metodické Naucne Konferencije] Szabadka, Szerbia: Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, (2015) p. 522

A zenei nevelés egyes kérdéseinek vizsgálata óvodapedagógus hallgatók körében In: Dávid, János (szerk.) *Tanszéki tanulmányok Kaposvár, Magyarország: Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar Szakmódszertani Tanszék*, (2014) pp.78-110., 33 p.

„Mit” és „miért” tanítsunk, vagy inkább „hogyan”? Avagy: korunk agykutatása alátámasztja-e a zene transzferhatását? In: Albert, Gábor (szerk.) *Az óvodapedagógiától az andragógiáig: Képzés és Gyakorlat Konferencia III.: Kaposvári Egyetem, 2009. április 24 Kaposvár, Magyarország: Kaposvári Egyetem Csokonai Vitéz Mihály Pedagógiai Főiskolai Kar*, (2010) pp. 434-440., 7 p.

A zenei nevelés egyes kérdésköreinek vizsgálata elsőéves hallgatók körében In: Andl, Helga; Dominek, Dalma Lilla; Molnár-Kovács, Zsófia (szerk.) *Iskola a társadalmi térben és időben 2009 Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem, "Oktatás és Társadalom" Neveléstudományi Doktori Iskola*, (2010) pp. 118-121., 4 p.

Miért fontos a kórusének: Egy olyan oldalról megközelítve, ahonnan még nem gondoltunk rá ZENE-SZÓ 24 : 8 pp. 7-8., 2 p. (2014)

Proceedingsben megjelent absztraktok

Research of musical background of Hungarian preschool teacher students in a complex approach In: [Sine, n.] - 28th EECERA ANNUAL CONFERENCE: ABSTRACT BOOK : ‘Early Childhood Education, Families and Communities’ [s. 1.] - Magyarország, Magyarország :[s. n.] - Nemzetközi, (2018) p. 109

Óvodapedagógus hallgatók zenei gyakorlatának vizsgálata p. 35 In: Belovári, Anita; Bencéné, Fekete Andrea; Nagyházi, Bernadette (szerk.) 11. Képzés és Gyakorlat. Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: *A tekintély mámorja és a szabadság varázslata. Válaszutak a pedagógiai elméletképzésben és a gyakorlatban. Absztraktkötet Kaposvár, Magyarország: Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar*, (2018) p. 61

A zenei előképzettség összetevőinek vizsgálata óvodapedagógus és tanító alapszakos hallgatók körében p. 39 In: [S n,] (szerk.) *A pedagógusképzés múltja, jelene és jövője Esztergom, Magyarország : PPKE BTK VJTK*, (2017) p. 53

A zenei előképzettség összetevőinek vizsgálata pedagógushallgatók körében p. 127 In: [s n,] (szerk.) A tanulás útjai : HUCER 2016: Absztrakt kötet Kaposvár, Magyarország : Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA), (2016) p. 198

Pedagógusképzésben részt vevő hallgatók zenei előképzettségének vizsgálata egy komplex kutatás alapján [Research of Previous Musical Training and Musical Background of Teacher Students in a Complex Approach] pp. 64-65. In: Márhoffer, Nikolett; Szekeres, Nikoletta; Szűcs-Rusznak, Karolina (szerk.) Horizontok és dialógusok II. konferencianapok: Absztraktok Pécs, Magyarország : Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, (2016) p. 181

Az óvodapedagógus hallgatók zenei előképzettségének vizsgálata és zenei képzésük kihívásai egy komplex vizsgálat tükrében a Kaposvári Egyetemen [Research of previous musical training and musical background of kindergarten teacher students in a complex study at Kaposvár University] In: Lepeš, Josip; Czékus, Géza; Major, Lenke (szerk.) 4th International Methodological Conference : Abstracts Szabadka, Szerbia : Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, (2015) pp. 68-69., 2 p.

A zenei nevelés egyes kérdésköreinek vizsgálata elsőéves hallgatók körében. „Iskola a társadalmi térben és időben” Nemzetközi Konferencia, Pécsi Akadémiai Bizottság Székháza, Pécs, 2009. p. 14

„Mit” és „miért” tanítsunk vagy inkább „hogyan”? : avagy korunk agykutatása alátámasztja-e a zene transferhatását? p. 41 In: Kereszty, Orsolya (szerk.) Az óvodapedagógiától az andragógiáig: III. Képzés és Gyakorlat Konferencia: Absztrakt kötet Kaposvár, Magyarország: Kaposvári Egyetem Pedagógiai Főiskolai Kar, (2009) p. 60

Előadások

Óvodapedagógus hallgatók zenei gyakorlatának vizsgálata 11. Képzés és Gyakorlat. Nemzetközi Neveléstudományi Konferencia: A tekintély mámorja és a szabadság varázslata. Válaszutak a pedagógiai elméletképzésben és a gyakorlatban. Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár, 2018. április 19.

Research of musical background of Hungarian preschool teacher students in a complex approach 28th EECERA ANNUAL CONFERENCE: 'Early Childhood Education, Families and Communities' BME, Budapest, 2018. augusztus 30.

A zenei előképzettség összetevőinek vizsgálata óvodapedagógus és tanító alapszakos hallgatók körében A pedagógusképzés múltja, jelene és jövője. Jubileumi Konferencia, Esztergom, PPKE BTK VJTK, 2017. november 10.

A zenei előképzettség összetevőinek vizsgálata pedagógushallgatók körében A tanulás útjai : HUCER 2016, Kaposvár, Magyarország : Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA), 2016. május 26.

Pedagógusképzésben részt vevő hallgatók zenei előképzettségének vizsgálata egy komplex kutatás alapján [Research of Previous Musical Training and Musical Background of Teacher Students in a Complex Approach] Horizontok és dialógusok II. konferencianapok, Pécs, Magyarország: Pécsi Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Neveléstudományi Intézet, 2016. május 4.

Az óvodapedagógus hallgatók zenei előképzettségének vizsgálata és zenei képzésük kihívásai egy komplex vizsgálat tükrében a Kaposvári Egyetemen [Research of previous musical training and musical background of kindergarten teacher students in a complex study at Kaposvár University] 4th International Methodological Conference, Újvidéki Egyetem Magyar Tannyelvű Tanítóképző Kar, Szabadka, 2015. március 5.

Zenei alapképességek vizsgálata elsőéves óvodapedagógus hallgatók körében. III. „Tanárképzés napja” Neveléstudományi Konferencia. Pedagóguskutatás. Pannon Egyetem, Veszprém, 2012. szeptember 18.

A zenei nevelés egyes kérdésköreinek összehasonlító vizsgálata. VI. Képzés és Gyakorlat Neveléstudományi Konferencia. „Humántudományi kutatások a pedagógusképzés szolgálatában – Generációk találkozása”. Nyugat-magyarországi Egyetem Kiadó, Sopron, 2012. április 12.

A zenei nevelés egyes kérdésköreinek vizsgálata elsőéves hallgatók körében. „Iskola a társadalmi térben és időben” Nemzetközi Konferencia, Pécsi Akadémiai Bizottság Székháza, Pécs, 2009. november 24. 14. p.

„Mit” és „miért” tanítsunk vagy inkább „hogyan”? avagy korunk agykutatása alátámasztja-e a zene transferhatását? Képzés és Gyakorlat III. Nemzetközi Neveléstörténeti Konferencia. Kaposvári Egyetem, Kaposvár, 2009. április 24.